

Uchwała Nr XLI/291/2021
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 26 marca 2021 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2021-2023”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r., o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821 ze zm.), Rada Powiatu w Jaśle, uchwala co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2021-2023”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Jaśle.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Robert Snoch

Potwierdzam odbiór

19.05.2024

DYREKTOR

miastowego Centrum Pomocy
Rodzinie w Łodzi

Załącznik
do Uchwały Nr XLI/291/2021
Rady Powiatu w Jasle
z dnia 26 marca 2021 roku

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE JASIELSKIM
NA LATA 2021 – 2023**

Jasło 2021 rok

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	3
II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU	6
III. DEINSTYTUCJONALIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ - DIAGNOZA RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	7
1. DEINSTYTUCJONALIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ	7
2. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA.....	9
3. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA W POWIECIE JASIELSKIM.	18
4. USAMODZIELNIENIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JASIELSKIM.....	22
IV. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W JAŚLE JAKO ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JASIELSKIM	25
V. ZASOBY POWIATU JASIELSKIEGO.	28
VI. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	29
VII. ADRESACI PROGRAMU	32
VIII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2021 - 2023.....	32
IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	33
X. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU	33
XI. ZAKOŃCZENIE.....	34

I. WSTĘP

Rodzina jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem dla rozwoju dziecka. Kształtuje osobowość, system wartości, styl życia, ukazując wartości, zasady i reguły życia poprzez własne zachowanie i doświadczenia.

Rodzice realizujący w sposób prawidłowy swoje funkcje przygotowują dziecko do dorosłego życia, wyposażając je w umiejętność nawiązywania prawidłowych relacji i tworzenia związków oraz odpowiedzialne podejmowanie ról społecznych i zawodowych. Podstawowym celem wychowania jest przekazanie wartości ogólnych, którymi dziecko może się kierować w samodzielnym postępowaniu, a także wspieranie dziecka, by stawało się coraz lepszym człowiekiem. Sposób, w jaki rodzice traktują dzieci ma trwałe konsekwencje dla ich życia.

Nie każda jednak rodzina jest prawidłowym środowiskiem wychowawczym, może wspierać lub ograniczać procesy adaptacji dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina dysfunkcyjna to rodzina, która w sposób ciągły przejawia zaburzenia swojej struktury i funkcji. Źródłem dysfunkcji w rodzinie są dorośli, którzy założyli rodzinę – małżonkowie, rodzice. To oni, jako dojrzały ludzie podejmują decyzję o założeniu rodziny, tworzą zasady, według których rodzina funkcjonuje, wnoszą swój światopogląd, styl bycia, sposób zachowania się, obraz siebie, przekonania, jak również swoje emocje i sposoby ich okazywania. Zaburzenie układu rodzinnego ma swój początek w osobach, które go inicjują. Przemoc, kryzysy w rodzinie prowadzą do nadużyć w rodzinie. Wówczas dochodzi do ingerencji sądów i innych instytucji we władzę rodzicielską.

We wszystkich działaniach dotyczących dziecka, podejmowanych przez publiczne lub niepubliczne instytucje pomocy społecznej, sądy, władzę administracyjną lub ciała ustawodawcze, sprawą nadrzędną jest najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka (art. 3 Konwencji o prawach dziecka).

Założenia polityki prorodzinnej w Polsce wynikają z prawa dziecka do wychowywania w rodzinie. W tym celu zwiększono zakres zadań samorządów w zakresie wspierania rodziny oraz organizowania rodzinnej pieczy zastępczej, w sytuacji, gdy rodzice nie są w stanie

sprawować opieki nad dzieckiem. Szczegółowe regulacje tego zagadnienia znalazły się w obowiązującej ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną już od chwili pojawienia się sygnału o wystąpieniu problemu, co ma zapobiec umieszczeniu dziecka poza rodziną naturalną. Prawem dziecka jest bowiem wychowywanie się w rodzinie biologicznej pod opieką rodziców.

Rodziny, których funkcjonowanie jest zaburzone często wymagają pomocy z zewnątrz, ponieważ same nie są w stanie rozwiązać problemów, które kumulując się i piętrząc, pogłębiają ich niewydolność. Dlatego umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej, organizowanej przez samorząd powiatowy następuje gdy dobro dziecka jest zagrożone po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej i powinno być ostatecznością.

Wspomaganie rodziny w wypełnianiu zadania wychowania i opieki nad dziećmi oznacza zaangażowanie wielu podmiotów, zarówno instytucjonalnych, jak i pozainstytucjonalnych, co z kolei wymaga stworzenia skoordynowanego i spójnego systemu pieczy zastępczej. Dlatego też celem niniejszego opracowania jest zaprezentowanie organizacji pieczy zastępczej w powiecie jasielskim.

Podstawą przygotowania trzyletniego Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2021 - 2023 jest art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.).

Działania powiatu wynikające z realizacji ustawowych zadań polegają na:

- organizowaniu opieki i wychowania w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- przyznawaniu świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci,
- tworzeniu nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka,

- przyznawaniu rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka świadczeń na utrzymanie lokalu mieszkalnego, na pokrycie kosztów związanych z remontem,
- udzielaniu tym rodzicom dni wolnych od sprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem,
- dofinansowaniu wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka, pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka oraz wystąpieniem zdarzeń losowych,

oraz pomocy dla osób opuszczających po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, polegającej na przyznawaniu pomocy na:

- a) kontynuowanie nauki,
- b) usamodzielnienie,
- c) zagospodarowanie;

oraz udzielaniu pomocy w uzyskaniu:

- a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- b) zatrudnienia;

a także zapewnianiu pomocy prawnej i psychologicznej.

Realizacja założeń Programu ma za zadanie ograniczenia skali opieki instytucjonalnej, w szczególności ograniczenie liczby umieszczanych dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

- Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, ze zm.);
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920);
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020, poz. 2285);
- Strategia Rozwoju Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022;
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Jasielskiego na lata 2016-2022.

III. DEINSTYTUCJONALIZACJA PIECZY ZASTĘPCZEJ - DIAGNOZA RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej.

Deinstytucjonalizacja to proces przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności. Wymaga on długoterminowej strategii politycznej, za którą powinny iść odpowiednie środki na rozwój alternatywnych (do instytucji) usług wsparcia na poziomie lokalnym.

Deinstytucjonalizacja w odniesieniu do wsparcia rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz pieczy zastępczej obejmuje:

- rozwój różnych form wsparcia blisko rodziny i osób potrzebujących wsparcia, w środowisku lokalnym;
- profilaktykę, która pozwoli dzieciom pozostać we właściwie wspieranych i funkcjonujących rodzinach;
- ograniczanie opieki instytucjonalnej (zakładowej);
- rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.

Deinstytucjonalizacja systemu pieczy zastępczej zawsze zaczyna się od profilaktyki i zwiększenia skuteczności pracy z rodziną i wspierania jej przy użyciu wszystkich dostępnych środków i metod oraz zachęcania do rozwiązań kreatywnych i innowacyjnych w tym obszarze. Przede wszystkim jednak na skoncentrowaniu prowadzonych działań na indywidualnych potrzebach dziecka i rodziny.

Proces deinstytucjonalizacji jest nierozdzielnie związany z koniecznością rozwoju różnych form wsparcia „rodzinnego”, w tym np. rodzin wspierających w gminie, wolontariatu w gminie i powiecie oraz systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

Analizując dane liczbowe dzieci przebywających w pieczy zastępczej w oparciu o dane GUS, w Polsce na koniec 2019 r. w pieczy zastępczej przebywało 72,1 tys. dzieci pozbawionych całkowicie lub częściowo opieki rodziny naturalnej, w tym 55,4tys. w pieczy

rodzinnej oraz 16,7 tys. w pieczy instytucjonalnej. W porównaniu z 2018r. liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej zwiększyła się o 0,4%. Wzrost dotyczył zarówno dzieci przebywających w pieczy rodzinnej jak i instytucjonalnej. W ramach rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowało 36 006 rodzin zastępczych oraz 666 rodzinnych domów dziecka. Wśród rodzin zastępczych rodziny spokrewnione stanowiły 64,3%, rodziny niezawodowe 29,8%, a rodziny zawodowe 5,9%. Funkcję rodziny zastępczej pełniło 19 605 małżeństw i 16 401 samotnych osób.

Na koniec 2019r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 16 668 dzieci. Najliczniejszą grupę stanowili wychowankowie w wieku 14–17 lat (7410 dzieci). Druga co do wielkości zbiorowość (4058 osób) to dzieci w wieku 10–13 lat. Najmniej liczna była najmłodsza grupa wiekowa poniżej 1 roku (196 wychowanków), co jest pozytywnym aspektem trwającego procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, a tym samym ograniczenia umieszczania najmłodszych dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało również 1899 pełnoletnich, uczących się wychowanków.

Realizacja obecnie obowiązujących przepisów zobligowała powiaty do osiągnięcia w 2021 roku standardu 14 dzieci pod opieką jednej placówki, ale także by zaplanowały konsekwentne ograniczanie liczby najmłodszych dzieci pod opieką instytucji. W jedynej funkcjonującej na terenie powiatu jasielskiego placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego na koniec 2020 roku przebywało 17 wychowanków. Za zgodą Wojewody Podkarpackiego placówka do końca roku 2021 ma osiągnąć zakładane standardy w zakresie liczby wychowanków.

Badanie wpływu opieki instytucjonalnej na rozwój dziecka prowadzi się na świecie już od ponad 60 lat. Wnioski z tych badań wskazują na mało korzystny wpływ tego rodzaju opieki na rozwój dziecka w wielu aspektach: emocjonalnym, społecznym czy behawioralnym. Równocześnie odnotowuje się wyraźną poprawę w przypadku dzieci, które zostały

przeniesione z instytucji do rodziny, mimo, że opieka instytucjonalna na ogół pozostawia trwałe ślady w rozwoju dziecka.

Niezwykle ważnym aspektem deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej jest także proces usamodzielnienia wychowanków. W gruncie rzeczy umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej zawsze powinna towarzyszyć refleksja nad tym czemu ta decyzja ma służyć. W modelu idealnym powinna być formą wsparcia tego dziecka i jego rodziny i zakończyć się powrotem do rodziców, jednak praktyka wskazuje, że należy się także liczyć z koniecznością dłuższego pobytu w pieczy i pamiętać o konieczności posiadania wizji skutecznego usamodzielnienia wychowanka.

Ważnym aspektem wpływającym na jakość i możliwości skutecznego usamodzielnienia jest zdobycie odpowiednich kwalifikacji, które umożliwiają wychowankom samodzielne życie. Dzieci wychowujące się w pieczy rodzinnej częściej kontynuują naukę po 18. roku życia. Kolejnym argumentem przemawiającym za umieszczeniem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej jest zwiększenie ich szans na prawidłowe i zgodne z prawem życie. Popęśnianie wykroczeń lub przestępstw zdarza się wśród nastoletnich wychowanków pieczy instytucjonalnej trzy razy częściej niż wśród tych, którzy przebywają w pieczy rodzinnej.

Proces deinstytucjonalizacji potrzebuje sprzymierzeńców. Warto ich znajdować także wśród personelu samych instytucji, jak dowodzi przykład wielu powiatów. Wśród sprzymierzeńców nie może także zabraknąć samych rodziców zastępczych, którzy powinni stanowić zasób powiatu i być istotnym i aktywnym ogniwem deinstytucjonalizacji.

2. Rodzinna piecza zastępcza.

Zasadniczym celem systemu pieczy zastępczej jest zabezpieczenie potrzeb dzieci, wobec rodziców, których w wyniku zaniedbań wychowawczych, przemocy psychicznej i fizycznej oraz uzależnienia, sąd zastosował ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej.

Państwo za pomocą wielu instytucji, a szczególnie rodzin zastępczych, przejmuje funkcje rodziny za osoby, które nie są w stanie prawidłowo wypełniać powierzonej im roli, zwłaszcza funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wsparcie osób podejmujących się pełnienia roli opieki zastępczej oznacza zaangażowanie wielu podmiotów, a to z kolei wymaga skoordynowanego działania systemu pieczy zastępczej. Realizacja założeń programu ma na celu w szczególności promocję i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie jasielskim. Działania podejmowane przez wykwalifikowaną kadrę systemu pomocy społecznej, zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej niewątpliwie są mocną stroną w realizowaniu tego zadania.

Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych i środowiska. Jedynie w sytuacji, gdy dobro dziecka w rodzinie naturalnej jest zagrożone (rodzina nie spełnia swoich funkcji, jest zbyt zdegradowana, nie daje dziecku oparcia, nie uczy radzenia sobie w życiu) opiekę nad dzieckiem można powierzyć innej rodzinie - rodzinie zastępczej.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy przede wszystkim mieć na względzie jego podmiotowość i prawo do:

1. wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
2. powrotu do rodziny biologicznej;
3. utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami biologicznymi, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
4. stabilnego środowiska wychowawczego;
5. kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
6. pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
7. ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
8. informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;

9. ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
10. poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
11. dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Liczba rodzin zastępczych w latach 2018-2020 na terenie powiatu jasielskiego (narastająco w ciągu roku) z podziałem na poszczególne rodzaje rodzin wraz z liczbą dzieci w nich przebywających.

Tabela 1. Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w tych rodzinach.

Rok	Liczba rodzin zastępczych/ liczba dzieci w tych rodzinach					
	spokrewnione	niezawodowe	zawodowe	Zawodowe specjalistyczne	Pogotowie rodzinne	Łącznie
2018	33/42	23/35	4/13	3/9	1/6	64/105
2019	32/45	27/41	5/18	3/9	1/8	68/121
2020	32/43	25/40	5/19	3/10	1/8	66/120

Źródło: PCPR w Jaśle

Jak wynika z przedstawionej tabeli największą liczbę rodzin zastępczych stanowią rodziny zastępcze spokrewnione - dziadkowie i pełnoletnie rodzeństwo dziecka. Drugą grupę pod względem wielkości stanowią rodziny zastępcze niezawodowe. Większą część tych rodzin stanowią dalsi krewni dzieci, głównie ciocie, wujkowie, kuzyni. W tej grupie znajdują się również osoby obce dla dziecka, niespokrewnione z nim. W grupie rodzin zawodowych funkcję rodziny zastępczej pełnią tylko osoby obce, niezwiązane z dzieckiem, nad którym sprawują opiekę.

Wyniki przedstawione w tabeli, obrazują utrzymującą się na tym samym poziomie liczbę rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych na przełomie poszczególnych lat. Obserwuje się natomiast nieznaczną tendencję wzrostową liczby dzieci umieszczonych

w pieczy zastępczej w kolejnych latach. Zwiększone liczby dotyczą głównie dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych niezawodowych i zawodowych. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych jak również dzieci przebywających w tych rodzinach nie ulega większym zmianom na przełomie trzech kolejnych lat.

Wychowankowie rodzin zastępczych mają prawo przebywać w pieczy zastępczej również po uzyskaniu pełnoletności do 25 roku życia. Warunkiem pobytu w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej pełnoletniego wychowanka jest kontynuowanie nauki.

Głównymi przyczynami opuszczenia przez dziecko rodziny zastępczej jest:

- powrót dziecka pod opiekę rodziców biologicznych;
- przysposobienie dziecka przez rodzinę adopcyjną;
- osiągnięcie przez dziecko pełnoletności i usamodzielnienie się wychowanka.

Zdarzają się również sytuacje, w których dziecko sprawia rodzinie duże trudności wychowawcze, a rodzice zastępczy są bezradni wobec narastających problemów małoletnich. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji dziecko zmienia środowisko wychowawcze lub zostaje umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej, młodzieżowym ośrodku wychowawczym lub młodzieżowym ośrodku socjoterapeutycznym.

Zmiana środowiska jest również konieczna w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Pobyt dziecka w pogotowiu rodzinnym zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej powinien być krótkotrwały.

W takiej sytuacji zdarza się, że dziecko powraca bezpośrednio do rodziny biologicznej albo zostaje umieszczone w innej formie pieczy zastępczej.

Tabela 2. Struktura wiekowa dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie powiatu jasielskiego - stan na 31.12.2020 r.

Rodziny zastępcze	Liczba wychowanków przebywających w rodzinach zastępczych w podziale na wiek:						
	poniżej 1 r. ż.	od 1 do 3 lat	od 4 do 6 lat	od 7 do 13 lat	od 14 do 17 lat	od 18 do 24 lat	Razem
spokrewnione	1	1	1	18	14	8	43
niezawodowe	0	8	3	5	18	6	40
zawodowe	0	2	1	9	3	4	19
Zawodowe specjalistyczne	0	1	1	2	4	2	10
Pogotowie rodzinne	0	5	3	0	0	0	8
RAZEM:	1	17	9	34	39	20	120

Źródło: PCPR w Jaśle

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli najliczniejszą grupę stanowią wychowankowie rodzin zastępczych spokrewnionych w wieku od 7 do 13 lat (18) oraz rodzin niezawodowych w wieku od 14 do 17 lat (18). Na uwagę zasługuje również fakt, że liczną grupę dzieci stanowią wychowankowie rodzin zastępczych niezawodowych w wieku do lat trzech. Obrazuje to, że coraz więcej małych dzieci trafia pod opiekę obcych rodzin zastępczych lub spokrewnionych w dalszej linii. Od rodzin tych wymaga się ukończenia odpowiedniego szkolenia kwalifikacyjnego.

Tabela obrazuje, że dzieci umieszczone w pieczy zastępczej są w zdecydowanej większości w wieku szkolnym, w najbliższych latach osiągną pełnoletność i będą się usamodzielniać. Zatem niektóre rodziny zastępcze, które obecnie funkcjonują (szczególnie rodziny spokrewnione) przestaną funkcjonować.

Struktura wiekowa wychowanków świadczy o tendencji spadkowej wśród rodzin zastępczych, a szczególnie rodzin spokrewnionych.

Tabela 3. Okres przebywania dzieci w pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze	Czas pobytu dzieci w pieczy zastępczej:						
	do 3 miesięcy	powyżej 3 do 6 m-cy	Powyżej 6 do 12 m-cy	powyżej 1 roku do 2 lat	Powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat	Razem
spokrewnione	2	1	1	13	3	23	43
niezawodowe	0	1	3	5	11	20	40
zawodowe	0	2	0	4	2	11	19
Zawodowe specjalistyczne	1	2	0	0	1	6	10
Pogotowie rodzinne	1	0	0	4	3	0	8
RAZEM:	4	6	4	26	20	60	120

Źródło: PCPR w Jaśle

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 3 dla większości dzieci pobyt w rodzinie zastępczej trwa powyżej 3 lat. Tym samym rodzina zastępcza traci funkcję „tymczasowości” dla dziecka, a staje się dla niego stałym środowiskiem wychowawczym, w wielu przypadkach aż do pełnoletności. Zjawisko to dotyczy wszystkich typów rodzin z wyłączeniem rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

Bardzo często sąd pozostawia dzieci na wiele lat w rodzinach zastępczych (tracą one wówczas szansę na wychowywanie się w rodzinie adopcyjnej) zanim pozbawi rodziców władzy rodzicielskiej lub wyda zgodę na powrót dzieci do rodziny biologicznej.

Tabela 4. Powroty dzieci do rodzin biologicznych i adopcji w latach 2018-2020.

Rok	Liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych	Liczba dzieci , które zostały przekazane do adopcji
2018	0	1
2019	4	1
2020	1	2

Źródło: PCPR w Jaśle

Pozytywnym zjawiskiem, jest powrót dzieci do rodzin biologicznych, jednak mimo wielu działań podejmowanych głównie przez asystentów rodzin we współpracy z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, liczba ta jest niska w stosunku do liczby dzieci umieszczanych corocznie w pieczy zastępczej.

Istotne znaczenie ma również uregulowanie sytuacji prawnej dzieci przebywających w pieczy zastępczej, które umożliwia przysposobienie dziecka. Takie dzieci przebywające dotychczas w pieczy zastępczej pozyskują wówczas własną, nową rodzinę. W analizowanym okresie przysposobionych zostało 4 dzieci, przebywających w pieczy zastępczej.

Do Ośrodka Adopcyjnego działającego przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej w Rzeszowie zgłaszane są dzieci z uregulowaną sytuacją prawną, czyli takie wobec których rodzice zrzekli się praw rodzicielskich lub których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej mocą postanowienia sądowego. Większość dzieci trafiających do adopcji mieści się w przedziale wiekowym 0 - 4 lata, jednak zdarza się, iż nową rodzinę znajdują dzieci starsze, w wieku szkolnym.

Rodzinom zastępczym udzielane są świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość świadczenia uzależniona jest od typu rodziny zastępczej.

Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Wydatki gmin na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej w latach 2018-2020 przedstawiają się następująco:

Rok	Kwoty wydatków
2018	195 006,00 zł
2019	238 274,00 zł
2020	308 810,00 zł

Poniższa tabela przedstawia finansowanie rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2018-2020.

Tabela 5. Finansowanie pieczy zastępczej w latach 2018 - 2020.

Rok 2018		
Lp.	Rodzaj świadczeń	Wartość świadczeń (w zł) ogółem
1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	772 734
2.	Jednorazowa pomoc pieniężna na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjętego do rodziny zastępczej	3 000
3.	Wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych (brutto)	126 398
	Ogółem:	902 132
Rok 2019		
Lp.	Rodzaj świadczeń	Wartość świadczeń (w zł) ogółem

1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	872 180
2.	Jednorazowa pomoc pieniężna na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjętego do rodziny zastępczej	6 807
3.	Wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych (brutto)	135 359
	Ogółem:	1 014 346
Rok 2020		
Lp.	Rodzaj świadczeń	Wartość świadczeń (w zł) ogółem
1.	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej	958 073
2.	Jednorazowa pomoc pieniężna na pokrycie wydatków związanych z potrzebami dziecka przyjętego do rodziny zastępczej	6 550
3.	Wynagrodzenie dla zawodowych rodzin zastępczych (brutto)	194 457
	Ogółem:	1 159 080

Źródło: PCPR w Jaśle

Tabela 6. Wydatki powiatu jasielskiego w latach 2018 - 2020 na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2018	10	101 390,12 zł
2019	10	97 364,46 zł
2020	8	80 115,33 zł

Źródło: Powiat jasielski

Tabela 7. Dochody Powiatu Jasielskiego w latach 2018 – 2020 na utrzymanie dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie powiatu jasielskiego.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2018	42	597 248,78 zł
2019	44	698 015,24 zł
2020	37	607 506,75 zł

Źródło: Powiat jasielski

3. Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie jasielskim.

Instytucjonalna piecza zastępcza to system pieczy zastępczej sprawowany w formach:

- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej;**
- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,** w której umieszczane są dzieci, o indywidualnych potrzebach, w szczególności:
 - legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - wymagające stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii,
 - wymagające wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych,
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego,** w którym umieszczane są dzieci wymagające specjalistycznej opieki ze względu na stan zdrowia oraz w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W takim ośrodku dzieci nie mogą przebywać dłużej niż do ukończenia 1. roku życia.

Najpowszechniejszą formą instytucjonalnej pieczy zastępczej są placówki opiekuńczo-wychowawcze, których zadaniem jest:

- a) zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania,
- b) zaspokojenie podstawowych emocjonalnych, zdrowotnych, religijnych i społecznych potrzeb dziecka,
- c) umożliwienie, za zgodą sądu kontaktu z rodzicami biologicznymi,
- d) podejmowanie działań mających na celu powrót dziecka do rodziny biologicznej,
- e) zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych oraz korzystania z przysługujących mu świadczeń zdrowotnych,
- f) ścisła współpraca z instytucjami wspierającymi działania placówek opiekuńczo-wychowawczych takich jak sąd, powiatowe centrum pomocy rodzinie, rodzina, asystent rodziny i organizator rodzinnej pieczy zastępczej szczególnie w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) Placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona jako placówka opiekuńczo- wychowawcza typu:

- 1) **socjalizacyjnego** - zapewniająca całodobową opiekę i wychowanie nad dziećmi powyżej 10. roku życia, których powrót do domu nie jest możliwy. W sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze;
- 2) **interwencyjnego** - funkcjonująca w celu zapewnia doraźnej opieki nad dzieckiem powyżej 10. roku życia (w sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze) w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki, pobyt w placówce tego typu nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w pieczy zastępczej,
- 3) **specjalistyczno-terapeutycznego** - której zadaniem jest opieka nad dziećmi powyżej 10. roku życia o indywidualnych potrzebach, w tym: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności lub umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 4) **rodzinnego** - zapewniająca opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu.

Na terenie powiatu jasielskiego funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego **Dom Dziecka w Kołaczycach** o liczbie miejsc 23, którego organem prowadzącym jest Powiat Jasielski. Placówka ta zapewnia przyjętym dzieciom całodobową opiekę i wychowanie.

Dom Dziecka w Kołaczycach utrzymuje stały kontakt ze szkołami, do których uczęszczają wychowankowie. Współpracuje z policją, sądami oraz różnymi instytucjami w zakresie realizacji swoich zadań. Dzieci korzystają z porad psychologów i pedagogów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Jaśle. Na terenie placówki prowadzone są zajęcia wychowawcze (indywidualne i grupowe), których celem jest wypracowanie właściwych

systemów wartości, wzorców osobowych i zachowań akceptowanych społecznie oraz kształtowanie umiejętności interpersonalnych. Wychowankowie placówki uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne, oraz dodatkowe zajęcia wychowawcze w świetlicach. Przebywając w placówce i poza nią biorą czynny udział w codziennych zajęciach przygotowujących do samodzielnego życia. Dom Dziecka w Kołaczycach posiada odpowiednie standardy - zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292 poz. 1720).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej przewiduje stopniową, rozłożoną w czasie zmianę dotyczącą liczby wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w okresie 9 lat od wejścia w życie ustawy nie może być wyższa niż 14 (2021 rok), nie dotyczy to placówki typu rodzinnego.

Do placówek tego typu mają docelowo trafiać dzieci powyżej 10. roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności z przystosowaniem się do życia w rodzinie.

Każdy powiat w myśl obowiązujących przepisów, jako właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed skierowaniem do placówki jest zobowiązany do ponoszenia wydatków na jego utrzymanie.

Tabela 8. Wydatki powiatu jasielskiego w latach 2018 - 2020 na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2018	5	205 101,45 zł
2019	5	147 905,02 zł
2020	2	57 359,27 zł

Źródło: Powiat jasielski

Tabela 9. Dochody powiatu jasielskiego w latach 2018 – 2020 na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu jasielskiego.

Rok	Liczba dzieci	Roczny koszt realizacji porozumień (w zł)
2018	10	514 368,86 zł
2019	18	599 994,70 zł
2020	16	671 820,58 zł

Źródło: Powiat jasielski

Tabela 10. Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu jasielskiego.

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustalony przez Starostę Jasielskiego (w zł)			
	2018	2019	2020
Dom Dziecka w Wolicy/Kołaczycach	3 938,34 zł	4 545,18 zł	4 653,49 zł

Źródło: PCPR w Jaśle

Jak wynika z analizy powyższych tabel nastąpił spadek wydatków na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów na przełomie lat 2018-2020, co oznacza, że coraz mniejsza liczba dzieci z terenu powiatu przebywa w placówkach opiekuńczo-wychowawczych poza powiatem jasielskim. Wzrosły natomiast dochody powiatu z tytułu utrzymania dzieci z obcych powiatów, umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej na terenie powiatu jasielskiego.

Intencją ustawodawcy jest ograniczenie liczby dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Przewiduje, że w placówce opiekuńczo-wychowawczej (z wyłączeniem placówki typu rodzinnego), będą umieszczane dzieci powyżej 10. roku życia, z wyjątkiem sytuacji, gdy w danej placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczona jest matka lub ojciec danego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym

stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa. Wówczas możliwe będzie umieszczenie w placówce dzieci poniżej 10. roku życia.

W konsekwencji ograniczenie liczby dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych powinno wpłynąć na aktywność działania ze strony powiatów w zakresie pozyskiwania kandydatów do pełnienia roli rodzin zastępczych, zacieśniania współpracy pomiędzy powiatem i gminą zmierzającą do skutecznej pracy z rodzinami biologicznymi i ograniczenia liczby dzieci, które umieszczone są w różnych formach pieczy zastępczej.

4. Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w powiecie jasielskim.

Osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną zwanej „osobą usamodzielnianą”, powiat ma obowiązek udzielić wsparcia, polegającego na:

1) przyznawaniu pomocy na:

- a) kontynuowanie nauki**, wypłacanej nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25. roku życia, w sytuacji gdy kontynuuje naukę:
 - w szkole;
 - w zakładzie kształcenia nauczycieli;
 - w uczelni;
 - u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego,
- b) usamodzielnienie**, która może zostać wypłacona w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielnienia, jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia,
- c) zagospodarowanie**, wypłacanej jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia. Pomoc ta jest najczęściej przeznaczana na zakup niezbędnych urządzeń gospodarstwa domowego, mebli, sprzętów niezbędnych do podjęcia zatrudnienia,

2) udzielaniu pomocy w uzyskaniu:

a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,

b) zatrudnienia, polegającą na udzielaniu informacji o możliwych formach wsparcia przez instytucje realizujące to zadanie, kierowanie do urzędu pracy w celu uzyskania informacji o posiadanych ofertach pracy, kierowaniu na staż, udział w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe.

3) zapewnianiu pomocy prawnej i psychologicznej.

Poniższe tabele obrazują formy pomocy usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej w latach 2018-2020.

Tabela 11. Świadczenia dla osób usamodzielnianych na kontynuowanie nauki w latach 2018 - 2020.

Kontynuowanie nauki						
	2018		2019		2020	
	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)
Rodziny zastępcze	22	85 589	16	83 669	13	66 276
Placówki opiekuńczo – wychowawcze	5	28 195	6	43 009	6	32 612

Źródło: PCPR w Jaśle

Tabela 12. Pomoc na usamodzielnienie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w latach 2018-2020.

Usamodzielnienie						
	2018		2019		2020	
	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)
Rodziny zastępcze	5	21 944	3	13 879	0	0
Placówki opiekuńcze - wychowawcze	2	8 586	2	13 878	1	6 939

Źródło: PCPR w Jaśle

Tabela 13. Świadczenia dla osób usamodzielnianych na zagospodarowanie w latach 2018-2020.

Zagospodarowanie						
	2018		2019		2020	
	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)	ilość osób objętych pomocą	wartość udzielonej pomocy (w zł)
Rodziny zastępcze	2	3 154	2	4 731	1	1 577
Placówki opiekuńczo - wychowawcze	1	1 500	2	3 154	0	0

Źródło: PCPR w Jaśle

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechuje często bierność, niechęć do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niska motywacja do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiający młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

IV. POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W JAŚLE JAKO ORGANIZATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JASIELSKIM

Pieczę zastępczą organizuje powiat, zgodnie z art. 32 ust.2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Do realizacji zadań w systemie pieczy zastępczej w każdym powiecie został utworzony organizator rodzinnej pieczy zastępczej. W powiecie jasielskim jest to Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle, wyznaczone Zarządzeniem Nr 49/2011 Starosty Jasielskiego z dnia 5 października 2011 roku.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy:

- prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;

- zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ww. ustawy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;

- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Opieka nad rodzinami zastępczymi należy do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz wyznaczonego przez niego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Praca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego. Ponadto, zgodnie z art. 79 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator nie może prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat. Nie może także pracować z więcej niż piętnastoma rodzinami. Zobowiązany jest także do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;

- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

V. ZASOBY POWIATU JASIELSKIEGO.

Do głównych zasobów powiatu jasielskiego, które umożliwiają w sposób kompleksowy organizować wsparcie dla rodzin zastępczych i wychowanków należą:

- współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie,
- pozyskiwanie środków finansowych z zewnętrznych źródeł w ramach otwartych konkursów wspierających rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej,
- kompleksowość i różnorodność oferowanego wsparcia poprzez podejmowane na rzecz pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej działania, systematycznie aktualizowane i dostosowywane do potrzeb,
- zespół specjalistów pracujący na rzecz pieczy zastępczej między innymi specjalista pracy z rodziną, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, pedagog, prawnik,
- zasoby kadrowe placówki opiekuńczo-wychowawczej.

VI. CELE PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ.

CELEM GŁÓWNYM POWIATOWEGO PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE JASIELKIM NA LATA 2021 - 2023 JEST PROMOCJA I WSPARCIE RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

Cel szczegółowy 1

Zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych wsparcia w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej

- 1) Promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 2) Poszukiwanie oraz kwalifikowanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 3) Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- 4) Zgłaszanie do Ośrodka Adopcyjnego w Rzeszowie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.
- 5) Prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego w celu zapewnienia opieki i prawidłowych warunków rozwoju dzieciom w niej umieszczonym.

Zakładane rezultaty:

- 1) Zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości społeczności lokalnej na temat rodzinnych form pieczy zastępczej.
- 2) Zwiększenie ilości miejsc w niezawodowych i zawodowych rodzinach zastępczych.
- 3) Zwiększenie liczby kandydatów na rodziny zastępcze oraz nabycie przez nich wiedzy dotyczącej wypełniania funkcji rodzica zastępczego.
- 4) Wzrost liczby dzieci, które w związku z uregulowaną sytuacją prawną zostaną przysposobione.
- 5) Zapewnienie wystarczającej ilości miejsc dla dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Cel szczegółowy 2

Wspieranie rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu jasielskiego

- 1) Zapewnienie wsparcia dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz osobom pełniącym funkcję rodzin zastępczych w rozwiązywaniu problemów dzięki pomocy udzielanej przez specjalistów.
- 2) Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia,
- 3) Zapewnienie rodzinom zastępczym szkoleń mających na celu podnoszenie ich kompetencji opiekuńczo - wychowawczych.
- 4) Zapewnienie rodzinom przysługujących im świadczeń.

Zakładane rezultaty:

- 1) Reagowanie na potrzeby rodziców zastępczych poprzez zapewnienie wsparcia w tym psychologicznego, pedagogicznego lub prawnego.
- 2) Umożliwienie uczestniczenia w grupie wsparcia dla rodziców zastępczych.
- 3) Zdobywanie bądź poszerzenie wiedzy rodziców zastępczych poprzez udział w szkoleniach.
- 4) Zapewnienie dostępu rodzinom zastępczym do przysługujących im świadczeń finansowych.

Cel szczegółowy 3

Wzmocnienie rozwoju dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej zwłaszcza emocjonalnego i społecznego.

- 1) Zapewnienie pomocy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- 2) Organizowanie dla dzieci pomocy w obszarze edukacji i organizacji czasu wolnego przy pomocy wolontariuszy.
- 3) Organizowanie dla wychowanków placówki opiekuńczo - wychowawczej zajęć socjoterapeutycznych, wyrównawczych oraz innych działań wynikających z potrzeb wychowanków.

- 4) Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej dzieciom umieszczonym w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Zakładane rezultaty:

- 1) Wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej udzielane wychowankom.
- 2) Zapewnienie pomocy w poprawie sytuacji szkolnej dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej.
- 3) Poprawa relacji społecznych i umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych poprzez udział w grupie socjoterapeutycznej.
- 4) Wsparcie psychologiczne i pedagogiczne dla wychowanków umieszczonych w pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy 4

Zapewnienie pomocy i wsparcia usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej.

- 1) Opracowanie i realizacja indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków przebywających w pieczy zastępczej.
- 2) Zapewnienie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej w tym psychologicznego, prawnego.
- 3) Pomoc w uzyskaniu wsparcia na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.
- 4) Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Zakładane rezultaty:

- 1) Sporządzenie indywidualnych programów usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej.
- 2) Zapewnienie pełnoletnim wychowankom, opuszczającym pieczę zastępczą, poradnictwa prawnego oraz psychologicznego.
- 3) Zapewnienie wychowankom dostępu do przysługujących im świadczeń finansowych.
- 4) Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej.

VII. ADRESACI PROGRAMU.

- 1) Dzieci przebywające w pieczy zastępczej z terenu powiatu jasielskiego;
- 2) Rodziny zastępcze, funkcjonujące na terenie powiatu jasielskiego;
- 3) Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej;
- 4) Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i niezawodowej;
- 5) Placówka opiekuńczo-wychowawcza, funkcjonująca na terenie powiatu jasielskiego.

VIII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2021 - 2023

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Zakłada się, utworzenie w okresie realizacji Programu jednej rodziny zastępczej zawodowej w roku 2022, uzyskując docelowo na koniec realizacji przedmiotowego Programu 10 funkcjonujących zawodowych rodzin zastępczych na terenie powiatu jasielskiego.

Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2021 rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2022 rok	Limit rodzin zastępczych zawodowych na 2023 rok
0	1	0

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2021 - 2023 realizowany będzie w sposób ciągły przez cały okres jego obowiązywania. Podstawowymi źródłami finansowania programu będą środki pochodzące z budżetu powiatu jasielskiego, budżetu państwa, funduszy i programów zewnętrznych oraz środki pochodzące z innych powiatów i gmin w ramach zawartych porozumień i umów.

X. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2021 - 2023 będzie monitorowany przez PCPR w Jaśle corocznie poprzez analizę sprawozdań złożonych przez podmioty realizujące cele i działania określone w programie.

Informacje te zostaną przedstawione Radzie Powiatu w Jaśle i Zarządowi Powiatu w Jaśle w sprawozdaniu z działalności PCPR w Jaśle.

Program podlegał będzie ewaluacji, która dokonana zostanie przez PCPR w Jaśle. Wnioski z monitoringu i ewaluacji powiatowego programu będą stanowić podstawę do ewentualnej modyfikacji ujętych w nim celów i działań lub definiowania nowych.

XI. ZAKOŃCZENIE

Jednym z ważniejszych zadań, jakie stoi przed Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle jest realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Jego głównym zadaniem jest współpraca z pozostałymi jednostkami samorządowymi i gminnymi w celu zapewnienia maksymalnego wsparcia dla dzieci i ich rodzin. Poprawa jakości życia dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, ich opiekunów oraz usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej możliwa jest tylko wtedy, gdy istnieją jasno określone cele oraz zadania do realizacji. Wyrazem dążenia do sprecyzowania podejmowanych działań jest trzyletni Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie jasielskim na lata 2021-2023. Stanowi on kierunek budowy efektywnego systemu rozwoju różnorodnych form pieczy zastępczej. Zakłada się, iż działania wspomagające i wspierające rodzinę pozwolą na wzmocnienie jej podstawowych funkcji, a tym samym przyczynią się do budowania pozytywnych wzorców rodzinnych i zminimalizują zjawisko występowania sieroctwa społecznego.

Program opracowany przez PCPR w Jaśle
- Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w składzie:
Paweł Podstawski
Renata Koś
Michał Kras

PRZEWODNICZĄCY RADY

Robert Snoch

